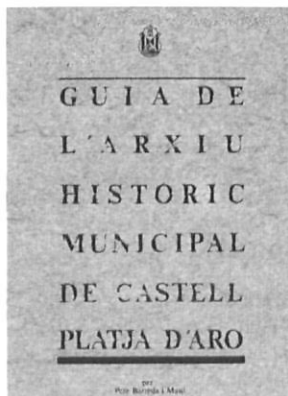
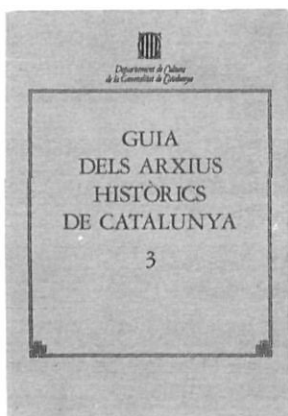

Les guies dels arxius

ROSA M. GIL I TORT

L'aparició en el darrer any d'un conjunt de nous instruments de descripció de fons arxivístics, genèricament anomenats guies, creiem que mereix que es comenti des d'aquestes planes.

Es sabut que cada arxiu guarda la seva petita o gran història, tots els arxivers en podríem explicar de trasllats indiscriminats, destruccions per decret i dispersions irreparables del patrimoni arxivístic. Però arriba un dia que, si ja no és massa tard, es produeix la felicitat trobada entre un fons i un arxiver que se'n fa càrrec. Aleshores comença el procés de classificació de l'arxiu, de descobrir què guarden aquells pilons de documents i fins a quin punt el temps n'ha volgut respectar llur integritat.

Paper a paper, lligall a lligall, s'intenta reconstruir l'ordre originari de l'Arxiu i es col·loca cada cosa al costat de la que correspon, es reflecteix aquest contingut en una fitxa i es comença a adequar la instal·lació del fons.

Els que ens dediquem a aquest ofici sabem que val més no comptar en hores la feina que cal esmerçar, però a la fi, arriba el moment en què hom es pot atrevir a dir que coneix el contingut de l'arxiu, afirmació que sempre cal fer en termes relatius. Es aleshores quan tot aquell recull de fitxes pacientment elaborades s'ha de traduir en una guia del contingut de l'Arxiu. Quan arriba a aquest punt, l'arxiver sent que ha assolit el primer objectiu que es va proposar quan va acceptar de capbussar-se

entre lleixes i lligalls. Té present, però, que la seva feina tot just acaba de començar, ben segur que ja està pensant cap on caldrà aprofundir la seva feina a partir d'aleshores.

La difusió d'una guia representa una satisfacció gran per a qui l'ha engendrat, és un acte d'autoafirmació sobre un espai fins aleshores desconegut, l'obertura d'una porta als amics de la investigació històrica i, al mateix temps, la millor manera de fer conèixer les realitzacions per compartir-les, tal com ens escriu Josep M. Marquès en la Memòria que també comentarem.

Aquest darrer any han vist la llum un seguit de publicacions d'aquesta mena que intentarem de comentar breument.

Castell-Platja d'Aro

El de Castell-Platja d'Aro és un exemple d'aquells ajuntaments que, arribats a la democràcia, consideren important recuperar, conservar i difondre els seus fons arxivístics. En aquest sentit, i amb honroses excepcions, cal considerar aquest ajuntament com una rara avis. Els pobles dedicats al turisme, i a Castell-Platja d'Aro aquest fenomen l'ha afectat fins al moll de l'os, sovint tenen interessos més prosaics que tenir cura de l'arxiu. Semblen oblidar que bona part de la identitat pròpia que tantes ganes tenen de donar a conèixer, els seria molt més fàcil de definir a partir del coneixement de la seva trajectòria històrica com a comunitat.

Retornant al tema que ens ocupa, i pel que fa a classificació i als continguts, veiem que a Castell-Platja d'Aro s'han seguit les normes de classificació editades per la Generalitat l'any 1982 i elaborades per Ramon Alberch, Francesc Barriach i Vinyet Panyella, sens dubte el primer intent seriós d'escometre una sistematització dels arxius, l'eina eficaç que va servir i segueix servint, de fet, per treballar a molts arxius del país.

Els continguts de l'Arxiu Històric de Castell-Platja d'Aro van ser, com és tristament molt freqüent, greument per la Guerra del Francès. Es per això que les dates més reculades de les sèries comencen entorn a 1855, excepte el volum manuscrit "Llibre de Prohomenades o sentències rurals de la Vall d'Aro" que data de 1819.

A part de la documentació municipal, la qual ofereix una gran continuïtat en les sèries, és interessant la secció d'Associacions. Aquesta reuneix documentació sobre entitats i agrupaments recreatius, polítics i sindicals de final del segle XIX i principi del XX a la Vall d'Aro. En conjunt la Guia presenta una classificació acurada i assegura la revitalització del fons que sens dubte es buscava.

La Guia dels Arxius Històrics de Catalunya, vol. 3

El Servei d'Arxius de la Generalitat de Catalunya fa uns anys que es dedica a publicar les guies que els diferents arxius integrats a la Xarxa van redactant. En aquesta línia, al principi d'aquest any van presentar el volum 3 de la col·lecció.

En aquest volum hom hi pot trobar la descripció dels fons de nou arxius de Catalunya, els quals intentarem de comentar tot seguit.

En primer lloc hi podem trobar l'Arxiu de l'Institut Municipal d'Història de la Ciutat de Barcelona, el qual és en realitat l'Arxiu Històric Municipal de la Ciutat. La seva seu a la Casa de l'Ardiaca guarda però, molta més documentació que la purament històrica de la Casa Gran. El fons arxivístic com a tal va néixer amb la ciutat medieval, al segle XIII, però amb aquests prop de vuit segles ha anat acumulant també la major part dels fons històrics no municipals

generats a la ciutat i, en alguns aspectes, a altres punts del Principat, a més de les donacions fetes per particulars. Al marge d'aquests cal destacar els interessantíssims fons bibliogràfic, cartellístic, fotogràfic i l'hemeroteca, juntament amb col·leccions de gran interès com poden ser les de plànols i mapes. En conjunt, l'Institut ofereix una riquesa documental gegantina que des d'aquí només podem esmentar com a simple referència, però que queda molt ben especificada a la Guia d'Arxius Històrics número 3.

L'Arxiu Històric de Girona, més conegut com l'Arxiu de Sant Josep, surt també descrit a l'esmentat volum. Sota la direcció de Josep Matas, aquesta institució ve a substituir l'antic Arxiu Històric Provincial i com a tal agrupa la documentació que a aquell li corresponia custodiar, a més d'altra. A grans trets podem dir que aquesta es divideix en Fons notarial, Fons de la Comptadoria d'Hipoteques, fons judicials, fons de les administracions Central Delegada, Autonòmica i Local, destacant d'aquest darrer els fons històrics de la Diputació de Girona, fons d'institucions, associacions, eclesiàstics i d'empreses, així com també les col·leccions i fons especials. L'Arxiu, ubicat en l'ampli edifici que fou el convent de Sant Josep, ofereix bones condicions per a l'investigador que s'acosta a treballar els seus fons.

L'Arxiu Històric Comarcal de Balaguer. A.H. Comarcal de Tàrrrega, A.H. Comarcal de Sant Feliu de Llobregat. A.H. Comarcal de la Seu d'Urgell i l'A.H. Comarcal de Tortosa.

Aquests cinc arxius poden ser descrits en grups perquè guarden en essència la mateixa tipologia documental. Es tracta d'arxius municipals de cap de comarca que, en virtut d'un conveni signat amb el servei d'Arxius de la Generalitat, s'han convertit en arxius comarcals. Aquest canvi els ha comportat sovint una millora de les instal·lacions i, per definició, l'ampliació dels seus fons i a seva gestió a l'àmbit comarcal.

L'Arxiu Històric de Cornellà de Llobregat

Es tracta de l'Arxiu Municipal de la ciutat que agrupa la documentació

TAULA III

FITXA DE LES PUBLICACIONS PERIÒDIQUES DELS MUSEUS GIRONINS

1-nom: **PAPERS DEL MONTGRÍ**

3-números apareguts / any: 1/1982, 2/1983, 3/1984, 4/1985, 5/1985, 6/1986, 7/1988 i 8/1989.

4-edita: Servei de publicacions del Museu del Montgrí i el Baix Ter. Centre d'Estudis-Arxiu. Ajuntament de Torroella de Montgrí.

5-suport: Servei d'Arxius de la Generalitat.

6-consell de redacció: no.

7-llengua: català.

8-temàtica: monogràfics sobre temes de la zona.

9-format: 21,5 x 15,5 cm.

10-núm. de pàgines: 40, 51, 37, 95, 51, 80, 47, 63.

11-tiratge: 600.

12-inclou publicitat: no.

13-forma de finançament: subvencions Ajuntament de Torroella de M. i sponsors.

1-nom: **VITRINA**

2-subtítol: "Publicació del Museu Comarcal de la Garrotxa".

3-números apareguts / any: 1/1986, 2/1987, 3/1988, 4/1989.

4-edita: Museu Comarcal de la Garrotxa amb la col·laboració de: Arxiu Històric Comarcal d'Olot i Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa.

5-suport: Ajuntament d'Olot, Diputació de Girona i Generalitat de Catalunya.

6-consell de redacció: sí.

7-llengua: català amb resums en anglès.

8-temàtica: diversa, relativa a la comarca i temes teòrics de caràcter general.

9-format: Din A4.

10-núm. de pàg.: 80, 96, 100, 100

11-tiratge: 800.

12-inclou publicitat: sí (institucional, empreses privades).

13-forma de finançament: subvencions Ajuntament d'Olot, Diputació de Girona i Servei de Museus de la Generalitat, anuncis i vendes.

1-nom: **AIXA**

2-subtítol: Revista anual de la Gabella, Museu Etnològic del Montseny.

3-números apareguts / any: 1/1987, 2/1989, 3/1990.

4-edita: La Gabella, Museu Etnològic del Montseny (el número 2 amb col.laboració amb el Museu Comarcal de la Garrotxa).

5-suport: Ajuntament d'Arbúcies, Servei de Museus, Caixa de Barcelona, Departament d'Ensenyament, Diputació de Girona i Ajuntament d'Olot.

6-consell de redacció: sí.

7-llengua: català (resums en anglès en el número 2).

8-temàtica: diversos treballs tema monogràfic en el qual el Museu hi està implicat, ja sigui temàticament, territorialment o institucionalment.

9-format: 24 x 17 cm.

10-núm. de pàgines: 103, 187, 125.

11-tiratge: 1.000.

12-publicitat: sí (institucional).

13-forma de finançament: subvencions de l'Ajuntament d'Arbúcies i d'altres institucions i venda.

1-nom: **INFORMATIU DE L'ARXIU I EL MUSEU DE SANT FELIU DE GUIXOLS**

3-números apareguts / any: 1/1989, 2/1989, 3/1989 i 4/1990.

4-edita: Servei de Publicacions i d'Arxiu, Junta del Museu Municipal. Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols.

6-consell de redacció: no.

7-llengua: català.

8-temàtica: diversa, relativa al municipi i la comarca.

9-format: Din A4.

10-núm. de pàgines: 8.

11-tiratge: 1.000.

12-inclou publicitat: no.

13-finançament: aportació Ajuntament de Sant Feliu.

1-nom: **L'ESTOIG**

2-subtítol: "Publicació de l'Arxiu i del Museu de Palafrugell".

3-números apareguts / any: 1/1989.

4-edita: Ajuntament de Palafrugell, Arxiu Històric de Palafrugell, Xarxa d'Arxius de la Generalitat i Museu del Suro.

6-consell de redacció: no.

7-llengua: català.

8-temàtica: temes diversos relatius a Palafrugell.

9-format: Din A4.

10-núm. de pàgines: 128.

11-tiratge: 500.

12-inclou publicitat: no.

13-forma de finançament: aportacions del Museu de Palafrugell i de l'Ajuntament de Palafrugell.

històrica municipal, que desgraciadament no supera la data primera de 1880, la documentació de fons patrimonials com el Mercader-Bell-Lloch i també els fons administratius de l'Ajuntament.

En conjunt la guia ofereix també una visió global de la documentació que demostra un treball de classificació ben acurat.

L'Arxiu Històric de Palafrugell pertany a una d'aquelles rares excepcions de pobles turístics que tenen cura dels papers antics. En aquesta població del Baix Empordà, de la mà de l'arxivera, Conxa Saurí, la riquesa documental supera l'estrictament municipal i s'enriqueix amb fons d'associacions com les mútues de previsió social, o la mateixa Falange Española, fons de les empreses del suro i fons d'institucions com l'Hospital i l'Escola Pública. L'any 1989 Palafrugell va celebrar el seu mil·lenari i aquesta efemèride fou motiu suficient per remodelar l'Arxiu. Està ubicat a l'antiga fàbrica de suro Genís i ofereix unes instal·lacions dignes i acollidores que conviden de veritat a la investigació.

L'Arxiu Diocesà

Amb la publicació de l'Arxiu Diocesà de Girona, una etapa, Josep M. Marquès ens acosta al que han estat els darrers deu anys del Diocesà. L'autor presenta un balanç d'aquest període. Amb anterioritat, aquest arxiver ja ens havia fet arribar els fruits del seu treball en aquest camp, del qual en són exemple la Guia de l'Arxiu Diocesà de 1982 i Arxiu Diocesà, pergamins de la Mitra.

Aquesta Memòria descriu els avenços fets en matèria de catalogació d'ençà de l'edició de la guia de 1982, cosa que ens informa de la tipologia documental i les dates i dades que podem trobar si ens hi atensem.

J.M. Marquès ha inclòs també les Memòries redactades aquests darrers 10 anys i ho ha completat amb un recull de documents de gestió de l'Arxiu que sens dubte ajuden a entendre moltes coses. Repassant tots aquests escrits hom s'adona que arxivers eclesiàstics i civils sovint patim de forma molt semblant les conseqüències de l'oblit que se'n fa dels arxius.

L'Arxiu Històric Municipal de Girona

Parlar de l'Arxiu Històric de la Ciutat és entrar en un model arxivístic normalitzat que, sense voler jugar amb les paraules, no resulta gaire normal de trobar fora de les parets de l'Institut Vell del carrer de la Força. Als qui tractem amb institucions i documents, sovint aquell espai se'ns presenta com el lloc on es fa el que difícilment veurem a casa nostra. No estic pensant en instal·lacions i mitjans, on també caldria entretenir-nos, simplement tenia al cap la funció social i pedagògica que l'Arxiu ha assolit en la vida municipal, el respecte i orgull amb què es considera aquella institució.

També és veritat que en bona part el culpable de tot això és l'arxiver Ramon Alberch, el qual ha dedicat els millors anys de la seva vida a bastir aquesta normalitat. Es segur que sense la seva feina pacient i apassionada no s'hauria arribat on s'és ara.

Ramon Alberch, com és de tots sabut, ara la fa per Barcelona i tancant la seva gestió l'Arxiu va publicar la memòria dels darrers tres anys. A partir del principi d'aquest any la direcció de l'Arxiu està en mans de Joan Boadas, l'home capaç de seguir i millorar la tasca arxivística a la ciutat.

L'Arxiu Històric Municipal ja té guia pròpia des del 1983, un instrument acurat que reflecteix detalladament i pràctica el contingut i les possibilitats del fons. Amb aquesta feina realitzada es tractava d'anar perfilant en les descripcions i de classificar els ingressos constants de nous fons a l'Arxiu. Tot això queda reflectit a la Memòria. A més, consultant-la, podem observar l'increment de fons que una vida arxivística normalitzada ha portat. Un cop coneguts els fons custodiats a l'Arxiu, molts gironins i catalans en general s'han decidit a enriquir-lo amb llurs records.

En conjunt hem de dir que es tracta d'un seguit de publicacions que contribueixen a crear un país normal arxivísticament parlant.

Rosa Maria Gil és Arxivera Municipal de Figueres.